

Emnedatakomiteen

Referat fra møte 14. oktober 2025

Til stede:

Anders Meyn Jensen (NB)

Marit Kristine Ådland (OsloMet)

Guro Bøe (Deichman)

Asbjørn Risan (Sikt)

Vibeke Stockinger Lundetræ (UiO)

Hege Nenseth (BS)

Stine Riise Hullstein (BB)

Kari Mathisen (NB)

11:25 – Godkjenning av dagsorden og innkalling

12:25 – Godkjenning av [referat fra forrige EDK-møte](#)

13:25 – Oppfølgingssak:

(Til sak 2:25-4:25) «EDK etterspør en begrunnelse [,] utover det som står skrevet i beslutningsdokumentet, for hvorfor NB nå ønsker å endre [Anbefalinger for bruk av Norsk WebDewey](#).»

Svar fra NB: Fra NBs side er det viktig å tydeliggjøre at emnedatakomiteen er et rådgivende organ overfor NB, som har beslutningsmyndighet.

Tilbakemelding fra komiteen: Det er EDK som har definert og vedtatt anbefalingene og retningslinjene. NB har stått fritt i å følge dem og legge dem ut.

14:25 – Neo (Norske emneord og litt om metadatabrønnen)

Hege (BS) og Stine (BB) presenterte status for arbeidet med Neo:

Neo

Neo er en emneordstesaurus med hierarkier og termer for generelle emneord, geografiske stedsnavn, tidsperioder og hendelser og fiktive personer/vesener. Den er utformet fra Bibbi-emner, satt inn i et hierarki basert på BB sin tesaurus og inneholder ca 10 600 termer per oktober 2025.

Neo i Biblioteksentralen

Gjort et stort forarbeid med å splitte emneordstrenger fra Bibbi. Alle emneordstrenger med litteraturbelegg på færre enn 3 verk, og som ikke var generelle konsepter, ble sortert ut. BS tok i bruk KI-verktøy («Claude») i mappingen av Bibbi-termene mot BB-tesaurusen, noe som var nyttig med tanke på omfanget av arbeidet.

Neo i Bokbasen

BB forteller at det ikke har vært så stor endring i tankegangen, i og med at de er vant med tesaurusstrukturen. Den største endringen er navigeringen rundt i hierarkiet, og de opplever at det tar lengre tid å sette emneord enn før. De må gjøre seg kjent med alle emneordene og hvor de befinner seg. Termene er klikkbare og kan tilføre informasjon som ikke kommer med emnekategoriene til Thema.

Utfordringer

Forlag og bokhandel har behov for andre typer informasjon og metadata enn bibliotek har. Dette kan oppleves som støy. Å velge rett spesifisitet på emneordstermene kan være krevende, men det gjelder å finne en gylden middelvei. BS har stor tilvekst av utenlandsk litteratur som ikke har mye litteraturbelegg på norsk.

Neo framover

Prosjektgruppen har blitt videreført i en redaksjon som har ansvar for å lage en brukermanual med praksisbetrivelse. Det er også behov for en del etterarbeid etter prosessen med bruk av KI for innplassering av Bibbi-termer i BB-tesaurusen. Fortsatt gjenstår det ca. 2000 Bibbi-termer som skal over i tesaurusen. WebDewey skal også inn i Neo, og Neo skal inn i WebDewey.

Spørsmål fra EDK

På spørsmål knyttet til mapping av emneord mot WebDewey og spesifisitet på emneordene, svarer BS og BB:

Den gamle mappingen av Bibbi-termer mot WebDewey vil ikke slettes. Det vil bli lagt til flere språk enn kun bokmål/nynorsk, og flere bruksmåter ved behov. Spesifisitetsprinsippet følges, men BB og BS har hatt ulik praksis for opprettelse av termer.

Hos BB har man ventet til man har litteraturbelegg på minst 3 verk, mens BS har opprettet emneordstermer med færre verk som utgangspunkt hvis det trengs. Noen ganger oppretter BB termer med mindre enn tre verk utgitt, for eksempel ved nye trender i samfunnet. For BB kan det også være viktig å samle bøker med samme emne og relasjoner på kryss av generasjoner for eksempel. Man kan gå lengre ned i spesifisitet for å uttrykke hierarki eller term til term med å sette inn flere termer. BS har blitt mer restriktive med å opprette termer. Er tittelen pregnant, velges det en eksisterende term som passer temaet og korrekt klassifikasjon i tillegg.

Kommentar fra Deichman: Det virker litt rart å ikke sette en spesifikk term på et spesifikt emne. Tidligere opplevde de BS-termer som litt oppkonstruerte, konstruert for akkurat til den spesifikke boka. Det vil bli bedre med Neo, der BS har opprettholdt en

strengkonstruksjon internt, men nå har blitt mer pragmatiske ved utforming av emneord. Det er viktig å ikke bli for firkanta med beleggelementet.

Bibliotekenes metadatabrønn (BMDB)

Bibliotekenes metadatabrønn (BMDB) er en samlet og permanent autoritetskilde for metadata til norske bibliotek, en nasjonal metadatabrønn. Den inneholder metadata på en rekke materialtyper som bøker, filmer dataspill og musikk som finnes i de fysiske og digitale samlingene til folke- og skolebibliotek.

Den skal ikke være en sluttbrukertjeneste, men gi et kvalitetssikret og samlet datagrunnlag for utvikling av gode tjenester.

Den foreligger nå i en begrenset visning for testbibliotekene. Første versjon av nytt søk vil bli tilgjengelig i løpet av 2025. Metadatabrønnens innhold vil bli tilgjengelig som lenkede data.

15:25 – KI-genererte forslag til emneord (Humord og Annif)

Vibeke (UiO) orienterte om UBOs prosjektsøknad til NB i 2024: KI-genererte emneord på åpent forskningsmateriale. UBO var med som associated partner i Interreg-prosjektet DigiDocAI med partnere fra flere europeiske land. Prosjektet fikk ikke EU-midler, og UBO vedtok å søke NB om midler for å få gjennomført UBs del av prosjektet. Denne søknaden fikk heller ikke midler, men det arbeides allikevel videre med prosjektforslaget.

Det innebærer bruk av data fra DUO (UiOs vitenarkiv) og Humord som skal lastes inn i Annif. Annif er et verktøy for automatisert emneindeksering og klassifikasjon utviklet av det finske nasjonalbiblioteket. Metodikken går ut på å trene flere modeller med ulike egenskaper for å finne best mulig kvalitet på genererte emneordsforslag. KI-resultatene blir sammenlignet med manuelt tildelte emneord fra indekserere.

Målet for prosjektet er blant annet en automatisk indeksering som kan gi et godt resultat, kombinert med menneskelig kontroll, utvidet bruk av Humord, bedre interoperabilitet mellom metadata på ulike plattformer, forbedrede emnesøk med norsk fagterminologi i UiOs institusjonelle arkiv og flerspråklig emnesøk på dokumentene fra institusjonelt arkiv. Økt KI-kompetanse på systemsiden og på metadatafeltet og kobling mot andre i sektoren som jobber med dette.

Nå er utfordringen hva slags materiale som det kan trenes på. Det er stor forskjell på å trene bare på emneord og titler og ikke sammendrag og fulltekst. KI-verktøyet kommer med emneordsforslag på bakgrunn av bokas tittel og gir emneordet en tallskår som gir en indikasjon av hvor korrekt emneordsforslaget er.

Det er viktig å ha det juridiske på plass, etterleve GDPR, datalokalitet og EUs personvernregler. Dersom UBO kan ta i bruk UiOs Azure Open Ai Foundry har de ikke behov for å trene opp en maskinlæringsmodell med DUO-data. De kan i stedet bruke GPT-4o som allerede er trent på veldig mye tekst.

16:25 – Runde rundt bordet

Marit (Oslomet):

- Ikke så mye nytt. Jobber og underviser som vi har gjort.

Asbjørn (Sikt):

- Ikke mye nytt å melde her heller.

Hege (BS):

- Har snakket om Neo.
- Sommeren har vært preget av systemskifter som fikk konsekvenser. Alt det bibliotekfaglige har gått greit. Har hatt noen leveringsutfordringer visse steder.

Guro (Deichman):

- Ikke noe nytt å rapportere.

Stine (BB):

- Neo har vi snakket om.
- Vi har sett på kunstig intelligens og metadataproduksjon, der vi har mappet mye. Om det er mulig på bakgrunn av en bokgruppe å si om den er roman eller faglitteratur. Det kan effektivisere måten vi jobber på.

Anders (NB):

- Emneord for musikk: Det er planlagt en todagers dugnad i slutten av oktober. Forhåpentlig får arbeidsgruppa tatt noen større steg i retning publisering.

Vibeke (UiO):

- Mye business as usual. Snart er vi ferdige med realfagtermene, mappingen av vokabularet fra Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek til Humord, og pålegging av nynorsktermer.

Kari (NB):

- Ikke noe nytt å melde.

17:25 – Orienteringssaker

1. WebDewey-kurset og oppdateringer i WebDewey

Det er kommet noen nye funksjoner i WebDewey, som gjør at enkelte deler av kursinnholdet må korrigeres. Den enkleste måten å gjøre det på er å legge til en nyhetstekst på førstesiden til kurset.

18:25 – Eventuelt

Ingen saker.